

Asia: STM/2776/2018

Lausuntopyyntö Mielensterveysstrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

1) Mielensterveyslinjaukset

Linjaus 1: Mielensterveys pääomana

- Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi

Yksilö- ja yhteisötasolla mielensterveyttä uhkaaviin riskitekijöihin tulee toimenpiteissä puuttua, ehdotetut linjaukset on nyt etäännytetty näistä riskitekijöistä strategialuonnoksessa. Mielensterveysosaamista ja -taitoja (mukaan lukien päihdeongelmien tunnistaminen, ja puheeksi ottaminen) on syytä lisätä ehdotuksen mukaisesti työpaikoilla, oppilaitoksissa ja erilaisissa ammattiryhmissä. Erityisesti mielensterveysosaamista ja konkreettisia taitoja tulisi lisätä siellä missä ongelmien ennaltaehkäiseminen varhaisella puuttumisella on kriittistä kuten äitiysneuvoloissa, synnytyssairaaloissa, varhaiskasvatuksessa.

Kasautuneet riskitekijät johtavat ylisukupolvisiin ongelmiin, joiden korjaaminen on taloudellisesti raskasta.

Kansalaisjärjestöjen ja järjestötoiminnan edellytysten turvaaminen edellyttää myös sitä, että asiakkaiden palvelupolutukset järjestetään sujuviksi. Palveluiden sujuva järjestäminen edellyttää kumppanuusajatteluun pohjautuvaa suhtautumista: kunnat ja palveluntuottajat toimivat tiiminä järjestöjen täydentäessä kuntien palveluja, ja kehittämällä palveluja yhdessä kuntien kanssa.

Linjaus 2: Lasten ja nuorten mielensterveyden rakentuminen arjessa

- Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi

Linjauksessa tulee ottaa selkeästi kantaa lapsiperheköyhyyden ja sen aiheuttaman eriarvoisuuden vähentämiseen. Poliittista ohjausta ja toimenpiteitä tarvitaan, jotta heikoimmassa asemassa/ syrjäytymisvaarassa oleville lapsille taataan mahdollisuus turvalliseen koulunkäyntiin, turvallisiin yhteisöihin ja koko perheen tukeen.

Linjaus 3: Mielensterveysoikeudet

- Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi

Syrjinnän ja leimautumisen vastaisen ohjelman käynnistäminen on tervetullut idea, ja konkreettinen linjaus. Valtakunnallisessa ohjelmassa on tärkeää muistaa myös läheisnäkökulma: esimerkiksi päihdeongelmaisen kohdalla päihdeongelmainen "sairastuttaa" aina myös läheisensä jotka eivät myöskään ole häpeäleimoista vapaita. Tabuja on purettava, jotta hoitoon hakeutuminen ei jää yhdenkään yksilön kohdalla kiinni sairauteen liittyvän häpeän ja leimatuksi tulemisen pelosta. Mielenterveysstrategiassa päihde- ja mielenterveysongelmia ei erotella toisistaan, koska jako on todellisuudessa keinotekoinen. Onkin jo korkea aika päihdeongelmista keskusteltaessa puhua siitä, että kyse on myös mielenterveysongelmasta. Uusi strategia voinee olla alku sille, että juopa mielenterveyden ja päihdeiden välillä saadaan kurottua umpeen, jolloin asiakkaat saavat laaja-alaista, moniammatillista, sujuvaa ja oikea-aikaista apua.

Linjaus 4: Ihmisen tarpeiden mukaiset, laaja-alaiset palvelut

- Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi

Linjauksessa ei oteta kantaa palveluiden järjestämiseen tai siihen, että kunnat kilpailuttavat päihde- ja mt. asiakkaille suunnattuja palveluja. Nykyisellään kilpailutukset pakottavat palveluntuottajat ahtautumaan tarjouspyynnön jättäneen kunnan asettamaan kuntoutuksen muottiin, jolloin hoidon erityisyys tai painopisteet jäävät piiloon, ja riskinä on, että palveluntilaajan palvelutarjottimelta jää uupumaan erilaisilla menetelmillä tai viitekehyksillä palveluita tuottavia yksiköitä. Nykyiset kilpailutukset eivät tue parhaalla mahdollisella tavalla asiakaslähtöisten palveluketjujen muodostamista vaan kärjistäen niillä haetaan halpaa hintaa ja nopeaa ratkaisua. Pienet järjestöt eivät pysty kilpailemaan hinnoittelussa isojen yritysten kanssa, joka johtaa tilaajan palveluvalikon kapeutumiseen, mikä puolestaan on asiakas- ja tarvelähtöisyyšnäkökulmasta katsottuna ristiriitaista.

Linjaus 5: Hyvä mielenterveysjohtaminen

- Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi

-

2) Itsemurhien ehkäisyohjelma

- Kommentit

-

3) Mielenterveyslinjausten indikaattorit

- Ehdotukset mahdollisiksi seurantaindikaattoreiksi

-

4) Mahdolliset muut huomiot ja kommentit

Mielenterveysstrategia ohjaa myös päihdepalveluiden kehittämistä ja järjestämistä. Tätä pitäisi avata enemmän strategiapaperissa. Johdanto-osioon pitää kirjata selkeästi näkyville, että mielenterveysstrategia on myös päihdestrategia.

Råman-Maljonen Susanna
Kalliola oy